

LGBT SHIRT QIA+

LGBT SHIRT QIA+

VIJFTIG JAAR QUEERGESCHIEDENIS OP T-SHIRTS

LGBTshirtQIA+ toont een omvangrijke greep uit de T-shirtcollectie van IHLIA LGBTI Heritage. Vijf topstukken worden uitgelicht – ieder uit verschillende perioden, gebieden en (sub)culturele achtergronden – en voorzien van context in de vorm van interviews, essays, beelden en gedichten. Fotograaf Ari Versluis plaatst deze verhalen in het heden, zo wordt de geschiedenis gedragen door lhbtiq+ers van nu.

Alle shirts zeggen iets over en zijn onderdeel van belangrijke momenten uit de lhbtiq+-historie. LGBTshirtQIA+ nodigt uit om met een open blik te kijken naar, te fantaseren over, en in te zoomen op de diverse belangrijke verhalen die alle 327 T-shirts in de IHLIA-collectie met zich meedragen.

De foto's, shirts en verdiepende perspectieven zijn een schets van een moment, tijd, beweging, gemeenschap, individu of plek uit de lhbtiq+-geschiedenis. Met deze tentoonstelling pogen we niet om een compleet overzicht van deze geschiedenis te bieden, maar geven we wel een beknopte impressie van vijftig jaar queercultuur in ontwikkeling.

Ari Versluis is een internationaal gerenommeerd fotograaf wiens werk zich bevindt op de grens van kunst, mode en culturele antropologie. De basis van zijn oeuvre is het herdefiniëren van realness in de context van sociale identiteit en mode. Zij het door middel van werk in opdracht, binnen het kader van 'Exactitudes', of in de vorm van geënceneerde documentairefotografie, het onderwerp van zijn onderzoek is te allen tijde de cultuur die wij allen creëren om onszelf te definiëren.

LGBTshirtQIA+ IHLIA LGBTI Heritage. Amsterdam, July 2020.

Fotografie: Ari Versluis
Fotografie assistent: Fabian Kasper
Styling en casting: Leendert Sonneveld
Styling assistent: Annemarijn Buisink
Haar en make-up: Carlos Saidel
Modellen: Zsó Eleni Bab, Isjed Hussain, Robin Ramos, Raoni Muzho Saleh, Jayden Stark

Schrijvers: Babeth Fonchie, Jim van Geel, Wigbertson Julian Isenia, Léon Kruiswijk, Lex van Rens, Leendert Sonneveld
Eindredactie: Gemma Rameckers, Michel Otten
Curators: Jim van Geel, Leendert Sonneveld
Productie tentoonstelling: Fleur Jacobs

Opbouw tentoonstelling en installateur: Loze Interieur
Grafisch ontwerp: Studio Tyrone Winter
Met dank aan: The ArQuives, Gon Buurman, Connie van Gils, Gran Fury, Ton Hoogerwerf, Stichting Vrienden van IHLIA.

IHLIA heeft in redelijkheid getracht alle maatregelen te treffen om geen inbreuk te doen op het auteurs- of beeldrecht van individuele fotografen, bedrijven of instellingen en bestaande rechten te respecteren.

Als IHLIA abusievelijk het auteursrecht of andere rechten heeft geschonden word je verzocht ons daarvoor per brief of e-mail (info@ihlia.nl) te informeren, zodat we deze fout kunnen corrigeren.

LGBT SHIRT QIA+

ACT UP

DOOR LÉON KRUISWIJK

Dit T-shirt uit 1991 werd gemaakt voor leden van The AIDS Coalition to Unleash Power, beter bekend als ACT UP: een grassroots-activistenbeweging die in 1987 in New York City wordt opgericht door een aantal individuen. Zij zijn woedend op de Amerikaanse overheid en de farmaceutische industrie vanwege hun lakse en onverschillige houding ten opzichte van de aids crisis. Vanaf begin jaren '90 slaat het virus om zich heen en eist op exponentiële wijze dodelijke slachtoffers. Met name sekswerkers, drugsverslaafden en de lhbtiq+-gemeenschap behoren tot de risicogroepen. In 1987 zijn wereldwijd 60.000 mensen overleden aan aids en in de VS alleen al zijn in dat jaar 40.000 mensen hiv-positief. Het duurt lang, tot midden jaren '90, voordat een effectief medicijn is ontdekt om hiv te kunnen remmen bij een positief gediagnosticeerd persoon.

De individuen die zich bij ACT UP aansluiten behoren grotendeels maar niet enkel tot deze risicogroepen, en zijn onder andere werkzaam als wetenschapper, kunstenaar, acteur, muzikant, arts, verpleger, sociaal werker, advocaat en journalist. Het ledenlandschap groeit in de loop van de tijd en is dus heterogeen van aard met uiteenlopende maatschappelijke connecties, die waardevol, onmisbaar en effectief zijn voor hun activisten- en lobbywerkzaamheden.

ACT UP hanteert een organisatorisch systeem dat zo democratisch mogelijk is door geen leiders aan te wijzen. Ieder lid kan tijdens de wekelijkse bijeenkomst namelijk ideeën voor nieuwe acties aan andere leden presenteren met een stemmingsronde als beslissende factor. Met talrijke acties en een expliciete, eenduidige beeldcultuur voor onder meer de posters, flyers en spandoeken zet ACT UP publieke ongehoorzaamheid in om de traagheid, onverschilligheid en vijandigheid vanuit de politiek, media, de kerk en de mainstreambevolking aan te vechten. ACT UP maakt op succesvolle wijze inzichtelijk dat de hiv- en aidsepidemie een maatschappelijk en politiek probleem is in plaats van een probleem waarbij de verantwoordelijkheid alleen bij de risicogroepen ligt.

Door de grassrootsstructuur en geen rechten aan de beeldtaal te koppelen kunnen individuen in andere steden en landen ook eenvoudig een ACT UP-beweging starten. Zo worden vanaf 1989 ook bewegingen in onder andere Berlijn, Amsterdam en Parijs opgericht. Die eerste twee houden midden jaren '90 op te bestaan of vloeien over in andere verenigingen. De Amerikaanse en de Franse beweging zijn tot de dag van vandaag nog volop actief.

Albany Actie ACT UP, 23 maart 1990. Collectie Bettmann archief via Getty Images.

Léon Kruiswijk is assistent curator bij KW Institute for Contemporary Art in Berlijn, en is als freelance curator en schrijver werkzaam. Binnen zijn praktijk, op het snijvlak van beeldende kunst, literatuur, muziek en performance, gaat Léon in op thema's als identiteitspolitiek, queer & gendertheorie, activisme en institutionele kritiek.

Robin Ramos zijn een interdisciplinair kunstenaar, bekend van onder andere hun films *Wederzijde* en *Zo Zwart Als Ik*. Ook schrijven en produceren Robin muziek, en hebben ze een holistische kledinglijn. Hiervoor heeft NRC hen uitgeroepen tot een van de cultuurbevallende kunstenaars van de komende decennia, en zijn zij een prominent figuur binnen het intersectioneel activisme in Nederland.

ACT UP, GRAN FURY EN KUNST IN CRISISTIJDEN

DOOR LÉON KRUISWIJK

Albany, New York, VS, woensdag 28 maart 1990: meer dan 2.500 mensen komen naar het Capitool van de staat New York om hun stem te laten horen over de ontoereikende financiële ondersteuning van de Amerikaanse staat voor de bestrijding van hiv en aids. Alles wordt uit de kast getrokken om de boodschap duidelijk te maken. Meerdere dragen het T-shirt met de tekst 'ACT UP IS WATCHING'. Een banner met de woorden 'The death of people with AIDS is a Capitol crime' sieraft onomwonden de façade van het Capitool. Het huis van de gouverneur Mario Cuomo een aantal straten verderop is in rode tape gewikkeld. De actie is het sluitstuk van een reeks van drie en om Cuomo aan te sporen tot meer investeringen in onderzoek naar en de bestrijding van aids.

De Albany-actie, zoals die wordt genoemd, is slechts een van de vele acties georganiseerd door ACT UP. Geen mogelijkheid wordt onbenut gelaten om anderen bewust te maken van de ernst van het virus en het daaropvolgende dodelijke syndroom. ACT UP zet de kracht van beeld in om op directe en expliciete wijze hun boodschap over te brengen. Essentieel voor de actiegroep is het design van de posters, flyers, spandoeken, actieborden, T-shirts en noem maar op. Als kenmerk gebruikt de ACT UP-beweging de roze driehoek die verplicht gedragen moest worden door de Duitse mannen in concentratiekampen die onder het naziregime veroordeeld waren voor homoseksualiteit. Aan de ene kant stelt dat symbool op directe wijze het onderdrukkende handelen van de overheid, media en wie dan ook gelijk aan het repressieve en fatale handelen van de nazis. Aan de andere kant verenigt het de lhbtiq+-gemeenschap die een risicogroep is binnen de crisis en tegelijkertijd genegeerd en gemarginaliseerd wordt. Bij de driehoek wordt vaak de slogan 'Silence = Death' geplaatst; zwijgen leidt letterlijk tot meer doden, aangezien de staat nauwelijks handelt om de epidemie te bestrijden.

Binnen ACT UP ontstaat het kunstenaarscollectief Gran Fury, dat zich op de visuele identiteit richt en vermeldt is naar het autotype van de politie in New York City. De naam geeft het collectief een alarm-

rende en cynische lading met een knipoog naar de alledaagse aanwezigheid in de publieke ruimte. In 1987 nodigt William Olander, lid van de beweging en senior curator bij het New Museum, Gran Fury uit voor hun debuut in het museum, dat hun formatie als groep een impuls geeft. *Let The Record Show...* is te zien vanaf de straat en bestaat uit een neon-versie van het symbool en de slogan met daaronder een foto van het proces van Neurenberg – een langlopend proces

Gran Fury, Kissing Doesn't Kill, 1989. Courtesy of Gran Fury.

tegen 24 kopstukken van het naziregime. De installatie bestaat verder uit zes foto's van Amerikaanse politieke of publieke figuren die berucht zijn vanwege hun aanstootgevende, homofobe uitspraken in relatie tot hiv en aids. De woorden zijn onder hun foto's in beton gegoten. Zo zei de conservatieve journalist William F. Buckley dat de status van hiv-positieve mensen op hun billen getatoeëerd zou moeten worden, terwijl de evangelische dominee en TV-persoonlijkheid Jerry Falwell Sr. zei dat aids het oordeel is van god voor een maatschappij die niet volgens zijn regels leeft. *Let The Record Show...* plaatst de epidemie in historisch perspectief door parallelen te trekken met het naziregime en het idee van etnische zuivering. De intentie is om de kijker bewust te maken van het feit dat er een tijd komt, waarop de samenleving wordt veroordeeld voor de reactie op een van de grootste medische crises van de eeuw. Bovendien nagel

Gran Fury de zes individuen publiekelijk aan de schandpaal, die de hiv- en aidsepidemie ten gunste van hun conservatieve politieke agenda proberen in te zetten en onder andere de lhbtiq+-gemeenschap als zondig te bestempelen. *Let The Record Show...* maakt duidelijk dat hun uitspraken en acties niet vergeten zullen worden in de geschiedenisboeken.

Twee jaar later is een billboard van Gran Fury op bussen in Chicago, Los Angeles en New York te bewonderen, waarop drie koppels met verschillende culturele achtergronden zoenen. De koppels zijn hetero, homo en lesbisch en worden vergezeld van de slogan: 'Kissing doesn't kill: greed and indifference do.' In tentoonstellingen circuleert de volledige variant met een extra zin: 'Corporate greed, government inaction, and public indifference make AIDS a political crisis.' Het billboard lijkt geïnspireerd op de United Colors of Benettonreclames uit die tijd, die gekenmerkt worden door een

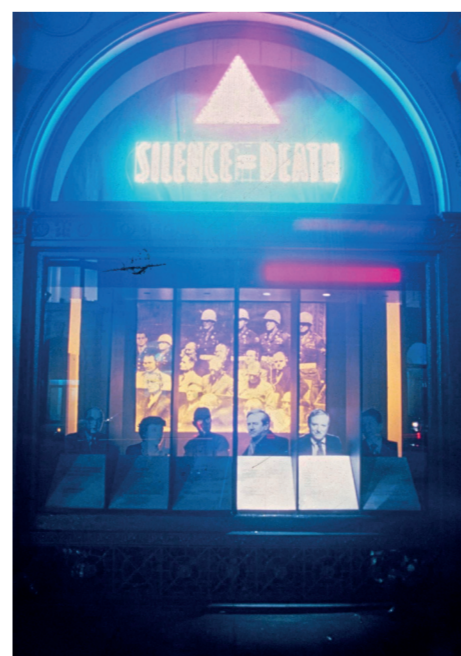
zelfde culturele mix aan mensen. Zo speelt het beeld met dat wat de doorsneemings herkent – een divers gezelschap op een billboard – en dat wat ook tot een alledaagse realiteit behoort, maar wellicht die van een ander – liefkozende koppels die niet-hetero zijn. In tegenstelling tot de installatie in het New Museum tonen deze beelden juist de personen die potentieel geraakt worden door de crisis. Het geeft een sensuele sfeer invloed heeft op de persoonlijke sfeer. Het zal geen verrassing zijn dat de campagne veel ophef veroorzaakt en tot veel bekladdingen van het beeld leidt. Iconisch voor de manier waarop Gran Fury te werk gaat en hun boodschap de publieke ruimte inbrengt is het beeld in ieder geval.

Gran Fury is onlosmakelijk verbonden met de grootste hiv en aids-activistenbeweging. Desalniettemin is het collectief slechts een van de vele voorbeelden die aantonen hoe hiv- en aidsactivisme en kunst zich op cruciale wijze tot elkaar verhouden om een politieke stem in de publieke ruimte te laten horen, om een gezicht te geven aan de crisis en het persoonlijke leed voelbaar te maken. Een breed scala aan artistieke makers, en niet alleen in Noord-Amerika, geeft of gaf op verschillende creatieve en innovatieve wijze vorm aan een van de grootste epidemieën die de westerse geschiedenis kent.

Nadat eind jaren '90 de hoogtijdagen van de epidemie in Noord-Amerika en West-Europa voorbij zijn vanwege betere medicatie die voor velen beschikbaar is, volgt ook een stilere periode over dit thema in de kunstinstellingen en onder kunstenaars. Sinds een aantal jaar krijgt het gelukkig weer steeds meer aandacht in internationale tentoonstellingen, opdat we nooit vergeten hoe een pandemie eruit kan zien. Ook laten ze zien hoe belangrijk het is om kortdaat en zo juist mogelijk te handelen in onzekere tijden, ook al worden die gekenmerkt door onvoorspelbaarheid. Kunst kan ons en onze maatschappelijke systemen verontrusten en bevragen, en troost en hoop bieden door een alternatief te presenteren. Het maakt namelijk gedachten mogelijk die voortblijven aan reeds bekende kaders en grenzen, ongeacht of die worden opgelegd door een politiek systeem, de farmaceutische industrie of die van je eigen woning, zoals in de huidige pandemie.

ACT UP, Albany 1990. Robin Ramos door Ari Versluis, 2020.

Gran Fury, Let The Record Show... (Installation view). New Museum, New York, 1987. Foto: Fred Scruton.